

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსიან კეთილბან სული ოგისი დაქსდვის ცხოვართვის (იოან. 10—11).
 ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედილი. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილ-სა. (ლუკ. 15—11).
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მძიძენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 21

1883—1893

15 ნაკვეთს.

რედაქციისაგან.

წარსული თთვის პირველი რიცხვიდამ ჩვენი გამოცემა «მწყემსი» გადადგა მეთერთმეტე წელიწადში. ათი წლის განმავლობაში ჩვენს გამოცემას ბევრი დაბრკოლება შეხვდა, ბევრი გაჭირვება გამოსცადა როგორც სხვათაგან ისე თვითნათაგან, მაგრამ არა მიმხედველი ამა დაბრკოლებათა არასოდეს ერთხელეფ აღრჩეული გზისათვის არ ვადტხვევია, არც ერთჯერ თავის მიზნისათვის არ უღალატებია. სარწმუნოების და კეთილ-ზნეობის სწავლათა გავრცელება ხალხში, სალიტერატურო სწავლის გავრცელება ჩვენს საზოგადოებაში, ცხოვრების კითხვები, გამოკვლევა ჩვენი წარსულისა და აწმყობისა, რანი ეიყავით და რანი ვართ, საეჭვო კითხვების განმარტება, ცხოვრებაში გამოსადევი საქირო, სასარგებლო და სახელმძღვინელო ცოდნის მიწოდება, — აი კითხვები, რომელნიც «მწყემსს» ნიადაგ სახეში ჰქონდა და აქვს.

ათი წლის განმავლობაში, მადლობა ღმერთს, ჩვენმა ორკანმა «მწყემსმა» ცხადთ დაუმტკიცა მკითხველ საზოგადოებას თავის მიზართულება და ის, თუ რას ემსახურება იგი. შემდეგ შიაც ჩვენი ორგანო მტკიცედ და გაბედულად იელს ერთხელეფ მისგან აღჩეულ ეკლიან გზაზედ. დიდათ სასიხარულოა, რომ ჩვენში თანდათან მრავლდებიან ისეთნი პირნი, რომელთაც არა სწამთ ხალხის წარმატება, კეთილდელო და ბედნიერი ცხოვრება თვინირ სარწმუნოებისა, კეთილ-ზნეობისა და სწავლა-მეცნიერებისა...

მიმდინარე წელში რედაქციამ ხელის-მომწერაა, რომელთაც ხუთი მანეთი შემოიტანეს, საჩუქრად დაურიგა თითო ცალი კანაბადანისა, მეორე გამოც. როგორც ყველა ოჯახისათვის საქირო და სასარგებლო საექიმო წიგნი. მომავალ წელში ჩვენ განვიზრახეთ საჩუქრად დაერიგოს ხელის მომწერთა ოლეოგრაფიული მოზრდილი მხატვრობა თამარ მეფისა, რომელი მხატვრობაც წარმოადგენს იმ დროს,

როდესაც შოთა რუსთაველმა მიართვა მას თავის უკდავი ვეფხის ტყაოსანი.

სრული იმედი გვაქვს ჩვენი სამღვდლოებისა და საზოგადოების, რომ იგინი აღმოგვიჩვენენ ჩვენ თავის მხრით ჩვეულებრივ დახმარებას და თანაგრძნობას.

რედ. დეკ. დ. ლამაშიძე.

ქართლ-კახეთის ეპარქიის მთელი სამღვდლოების დეპუტატების კრებისა გამოქ. თბილისში ოქტომბრის 8—14-დე.

(გაგრძელება *)

დეკ. ბლად. ლოგვინოვიჩი. ყარსის მაზრაში, გარდა მცირეოდენი რუსებისა, სცხოვრებენ უმეტესად ბერძნები, რომელთათვისაც გამოსადეგი არ იქნება არც რუსული და არც ქართული წიგნები, მათთვის საჭიროა საკითხავი წიგნები მათსავე ენაზე, მაგრამ ბერძნულ ენაზე ხალხისათვის საკითხავ წიგნებს მთელს იმპერიაში ვერ იშოვის კაცი.

დეპუტატი ი. ჩეხურავი. თუ ყარსის მაზრაში არ შეიძლება ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსება, ვინა-ღდან იქ უმეტესად ბერძნები სცხოვრებენ, ეს იმას არ ამტკიცებს, რომ ასეთი წიგნთ-საცავების დაარსება არსად არ შეიძლებოდეს მთელს საქართველოში, სადაც უმეტესობას შეუძლია კითხვა როგორც ქართულს ისე რუსულს ენაზე.

დეკ ბლად. ს. დავადავი. ეპარქიალური წიგნთ-საწყობების დაარსება, საიღამაც შეიძლებოდეს ჯვრების, ხატების და საეკლესიო სხვა და სხვა ნივთების მიღება, ამ ძლიერ საათოგებლო საქმედ მიმაჩნია, მაგრამ იმის დასახელება კი, თუ რა საშუალებით დაეარსათ ასეთი საწყობები, არ შემოიძლია. ყველა ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსება შეუძლებელია, რადგან ჩვენი ეკლესიები მეტი-მეტად ღარიბები არიან და არც საჭიროა წიგნები მოიპოვება დღეს წიგნთ-საცავებისათვის. მე არ ვფიქრობ, რომ ამისთანა წიგნთ-საცავებით ისარგებლოს ხალხმა, კიდევ რომ ვიშოვოთ რამოდენიმე საჭირო და შესაფერი წიგნი. ჩემი აზრით წიგნთ-საცავების დაარსება ეკლესიებთან უნდა მიენდოს ბლალორჩინებს და სამღვდლოებს, რომ მათ დაარსონ ასეთი წიგნთ-საცავები იქ, სადაც შესაძლებელი იქნება.

თავმჯდომარე კრებისა. ჩვენგან ითხოვება უსათუოდ საზოგადო ეპარქიალური წიგნთ-საწყობის

* იხ. «მწეკმსია»-ს № 20, 1893 წ.

დაარსება და წინადადება გვეძლევა ამ საქმისათვის საშუალებაც გამოენახოთ რაიმე სამი ათას მანეთამდე.

დეკ. დ. ლამაშიძე. სწორეთ ბედნიერია ის დეპუტატი, რომელიც წინა კრებებზე არ დასწრებია; ასეთ დეპუტატს ყოველივე ის, რაც დღეს აქ წარმოიტება, ეგონება, ვითომ, პირველად იყოს აღმოჩენილი ეს კითხვა. მაგრამ იმ დეპუტატისათვის, რომელიც წინა კრებებზე დასწრებია, აქ არაფერი ახალი არ თქმულა, მხოლოდ ყოველივე აქ ნათქვამი განმეორება არის და სხვა არაფერი. წინა კრებებზედაც ილაპარაკეს, რომ ყველა ეკლესიებთან დაარსებულყო წიგნთ-საცავები და დადგენილ იქნა კიდევ, რომ ყველა ეკლესიებთან, შეძლებისა მებრ, დაეარსებიათ წიგნთ-საცავები. ჟურნალი ამ საგნის შესახებ არა ერთხელ დამტკიცებულა, მაგრამ წიგნთ-საცავებს კი ვერსად ვხედავთ. ახლანდელი დადგენილობაც, ჩემის ფიქრით, ფუჭად ჩაივლის. აი მე რას ვფიქრებ.

საზოგადო ეპარქიალური წიგნთ-საწყობის დაარსება, საიღამაც ყველა სკოლებმა და მღვდლებმა შეიძლონ სახელმძღვანელოების და საწმენოებრივ-ზნობითი შინაარსის წიგნების მიღება, ფრად სასარგებლო და საჭიროა; მაგრამ, ჩემის აზრით, ასეთი საწყობების დაარსებისათვის სამღვდლოებს არ დასჭირდება არაერთარი ხარჯი და მკოდნე კაცები. ამ საქმის მეთაურობა შეეძლო მიეღო თავის თავზე ქართლის ეპარქიალური სამრევლო სასწავლებლების ჩრევის, რომლის მოვალეობაც არის მიღება და დარიგება სახელმძღვანელო და სხვა წიგნებისა, რომელიც მას ეგზანება სასწავლებლების უმთავრესის ჩრევისა-ღან, რომელიც არსებობს უწმ. სინოდთან. აქ არ შემოიძლია არ უჩვენო კრებას იმერეთის ეპარქიალური სამრევლო სასწავლებლების ჩრევის მოქმედებაზე, როგორც მავალითზე. ამ ჩრევამ უყვე დაარსა ასეთი წიგნთ-საწყობი თავის სკოლების და ეკლესიების მრევლთათვის.

მაგრამ სამღვდლოებისათვის ამ წიგნთ-საწყობის დაარსების გარდა საჭიროა ყოველნიარ საეკლესიო ნივთებს საწყობის დაარსებაც, რომ აქედან უფრო იაფად მოიპოვონ საჭირო ნივთები ეკლესიებისათვის. საეკლესიო ნივთების მოპოვება და სყიდვა ჩვენში ძლიერ საძნელო საქმეა. ჩვენში არ არის არც საზოგადოება და არც სხვა რაიმე დაწესებულება, რომელთა დახმარებით შეიძლებოდეს სყიდვა რაიმე საეკლესიო ნივთისა იაფ ფასად და თავის დროზე.

ენ კიდის ჩვენში ამ ნიეთებს? ფრანგები, მოსლემანები, ფრანგები, სომხები და სხვები.

ამისთანა საწყობების დაარსების შესახებ მე აღეძარი კითხვა 1885 წელში, მაგრამ ჩემი მიზანს მაინც ვერ მივახწიე. მაშინ დღემა საქართველოს ექსარხოსმა მიჩნია, რომ მე თვითონ მომეკიდა ხელი ამ საქმისათვის, და მეშინჯა, თუ რა შედეგი ექნებოდა ჩემს დაწყებულებას. ჩემმა გამოცდილებამ სწორეთ მშვენიერი შედეგი დამანახა. ნიეთები იგზავნება ძლიერ ზომიერ ფასად და, ჩემდა ვასაკვირლად, ხშირად თვით კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის გამაერთელებელ საზოგადოებასაც მოუთხოვია ხოლმე ჩემგან სხვა და სხვა საეკლესიო ნიეთები და კიდევ მიუღია ისინი ზომიერ ფასად, თუ მე, სოფლის მღვდელს, შემიძლია ვაწარმოეო ეს საქმე, ნუ თუ არ შეიძლეოდა ასეთივე საწყობის დაარსება სკათედრო ტყართან ქალაქებში? მაგრამ, სამწუხაროდ, ყოველი სასარგებლო საქმის დაწყებას გეშლის ჩვენ ჩვენი უტოლინარობა და უზრუნველობა.

აქ ლაპარაკობენ, თუ რა საშუალება გამოიხატონ ეპარქიალური საწყობის შესანახად. რა საჭიროა 3—4 ათასი მანეთი ამისთანა საწყობის დასაარსებლად; თავდაპირველად საჭიროა სადგომი და საწყობის მწარმოებელი; ნიეთებს, რამდენიც გინდათ, სულ ნისაღ მიიღებთ, თუ კი გარანტია იქნება. საწყობს, თუ იგი კარგად წაიყენას საქმეს, არავისი დახმარება და შეწყვენა არ დასჭირდება. ეპარქიებში საეკლესიო ნიეთების საწყობების დაარსება იმას გარდა, რომ აქედან იაფ ფასად მოვიპოვებთ ყოველივე საეკლესიო ნიეთებს, მოსპობს იმ ბოროტებას, რომელსაც დღეს სჩადიან ზოგიერთი სტაროსტები და სხვა პირები საეკლესიო ნიეთების სყიდვის დროს.

კითხვა საეკლესიო წიგნთ-საცავების დაარსების შესახებ, ფრიად საჭირო და სასარგებლო საქმეა. ვგონებთ, ამ წიგნთ-საცავების დაარსების შესახებ, ეს მესამეთაა, რომ სამღვდლოებას მსჯელობა აქვს. ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსება 1888 წელში უჩნია სამღვდლოებას მისმა მაღალ ყოველად უსამღვდლოესობამ, საქართველოს ექსარხოსად ყოფილმა პალლადიმ, რომელიც დღეს პეტერბურგის და ლადოლის მიტროპოლიტია. მაშინ სამღვდლოების კრებამ დაადგინა: «ვადიად დაედგინოს ეკლესიის წინამძღვრებს, რომ მათ, შეძლებისა და გვარად,

დაართონ წიგნთ-საცავება ეკლესიებთან». მაგრამ დღემდის არაფერი არ გაკეთებულა ამ საქმის შესახებ!

მღვდლის ქალაკებითი სიტყვას, მიმართულს სამწყოსასადმი ჯერ-ჯერობით არ შეუძლია სასურველი სარგებლობა მოიტანოს სხვა და სხვა მიზეზთა გამო, და ამ საქმეში დიდ დახმარებას აღმოუჩინს მღვდელს საეკლესიო წიგნთ-საცავები. ასეთი წიგნთ-საცავების დაარსება თუ შესძლო მღვდელმა ეკლესიებთან და მასში შეკრიბა მდებო ენით შედგენილი წიგნები სარწმუნოებრივ-ზნობითი შინაარსისა, შემდეგ მისთვის მართო საჭირო იქნება, რომ წიგნების კითხვის საქმე დააყენოს ხეირიანს გზაზე, შეაყვაროს ხალხს წიგნების კითხვა და ან წაკითხვის მოსმენა.

როგორც წინა კრებაზე, ისე დღესაც ბევრი წინააღმდეგია ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსებისა და ამტკიცებენ, რომ ჩვენს ხალხში ჯერეთ კიდევ არ არის გავრცელებული წიგნების კითხვის სურვილი და არც საჭირო წიგნები მოიპოვება ქართულს ენაზეო. ნება მომეციოთ, მაშინო დავუტატრო, რომ დავამტკიცო ასეთი მსჯელობის უსაბუთობა. რომ ჩვენს ხალხს აქვს წიგნების კითხვის სურვილი, ამას ნათლად ამტკიცებს თფილისში წიგნების გამოცემელი ამხანაგობის წარსული წლის ანგარიში. ამ ანგარიშიდამ სჩანს, რომ ამხანაგობას წარსულს წელში გაუყიდნია 9000 მანეთის სხვა და სხვა წიგნები.

დიდი ხანია ჩვენში იბეჭდებიან «არსენას ლექსები», «ქალ-ვაჟიანი», «ვარდ-ბულბულიანი» და სხვა წიგნები, რომელნიც მოკლებულნი არიან სარწმუნოებრივ-ზნობითი შინაარსს; ეს წიგნები 2—3 ათასობით იბეჭდებიან და არა ერთ გზის გამოუყიდათ; თითოეული ცალი ამ წიგნებისა ისყიდება 5—25 კაპ., მაგრამ მაინც ბევრი სალდება ხალხში. რას ამტკიცებს ეს, თუ არა იმას, რომ ჩვენს ხალხში წიგნების კითხვის სურვილი ძლიერ გავრცელებულია, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენ არ ვართ იმდენად მომზადებულნი, რომ ხალხს მივაწოდოთ შესაფერი სულიერი საჭადო. შეიძლება ზემოთ აღნიშნულნი წიგნაკები ასე ბევრი იმიტომ ვრცელდებოდეს ხალხში, რომ ამ წიგნაკების შინაარსი აკმაყოფილებდეს ხალხის სურვილს და მისი გონების მოთხოვნილებას. რომ ჩვენი ხალხი ამებზე ნაკლებ არ კითხულობს სარწმუნოებრივი შინაარსის წიგნებსაც, ამის დასამტკიც-

ცებლად ჩვენ შეგვიძლია უჩვენოთ ჩვენი გამოცემანი, რომელნიც ძლიერ ვრცელდება ხალხში. ამ 13 წლის წინად თფილისში ბრიტანიის საზოგადოებამ დაბეჭდა ქართულს ენაზე სახარება 7000 ცალი. სულ მოკლე დროში გაიყიდა მთელი ეს გამოცემა. ნუ თუ ეს არ ამტკიცებს, რომ ხალხში არის სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი შინაარსის წიგნების კითხვის სურვილი, მაგრამ ამას სამღვდლოება ვერ ამჩნევს და ვერ სარგებლობს ხალხის ასეთი სურვილით!

პროტესტანტებს, რომელნიც ჩვენგან შორს სცხოვრობენ, კარვად შენიშნული აქვთ, რომ ჩვენი ხალხი ძლიერ ეტანება სასულიერო შინაარსის წიგნებს და კითხულობს და ამიტომაც იგინი თავიანთ წიგნაკებს ავრცელებენ ჩვენს ხალხში ქართულს ენაზედაც კი. რომ უფრო გაავრცელონ ხალხში თავიანთი წიგნაკები, მათ ოსტატურად მოხერხებული სათაურებით გამოსცეს და გაავრცელეს შემდეგი წიგნები: «საქარწინო სამოსელი», «ისო ნაზარეველი მოდის», «მწყემსი ღეცხვრები», «რა არის ქრისტიანე», «სამოთხე და ჯოჯოხეთი». არა, მმ. დებუტატო, დრო არის ეილონოთ რაშე, ეკკლესიებთან დავაარსოთ წიგნთსაცავები და ხალხში გაავრცელოთ სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი შინაარსის წიგნაკები. ამ საქმის სისრულეში მოყვანისათვის მარტო ყურნალის დადგენა არ კმარა, ჩვენ ჩვენი ნათქვამი და დადგენილი, სისრულეშიაც უნდა მოვიყვანოთ».

10 ოქტომბერს სამღვდლოების დებუტატებს კრება არა ჰქონია. ამ დღეს ყველა დებუტატებმა მოისმინეს მათი მეუფების წირვა და საღამოთი აკათის. ტო და საუბარი მათივე მეუფებისა ბავშვებია ქრისტიანულად აღზრდაზე. მათმა მეუფებამ მიმართა ხალხს და განუმარტა, თუ როგორ უნდა ცულობდეს თვითეული მშობელი, რომ თავის შვილი აღზარდოს ქრისტიანულად. ეს კითხვა, ბრძანა მათმა მეუფებამ, ფრიად საჭიროა და ამ კითხვის გაუგებრობის გამო, ვენს საზოგადოებაში ბერი რამ უბედურება ხდება, რომელიც აფერხებს როგორც ეკკლესიის კეთილდგომარეობას, ისე სახელმწიფოსას და ოჯახისას. საუბრის დაწყებამდე მათმა მეუფებამ ბრძანა, რომ გი დღეიდან ამ კითხვის შესახებ წარმოსთქვამს ვრცელს საუბრებს, რადგან მათი მეუფება საკროდ ელავს ამ კითხვის განმარტებას, ვინაიდან ჩვენს ქრისტიანეთა საზოგადოებაში ხშირად საყვედური იხმის, რომ ბავშვები მოკლებული არიან ხეირიან აღზრდას; ამას სჩივის ეკკლესია, სახელმწიფო, სკო-

ლაც და მშობლებაც. მაგრამ სად არის მიზეზი ამ სამწუხარო მოვლენისა? არ შეიძლება ვთქვათ, რომ ეს ბოროტება იმალეობდეს თვითონ ბავშვებს გულსა და სულში, ვინაიდან ღმერთმა ჯერ კიდევ პირველ-შივე აკურთხა მშობიერობა და კაცთა ნათესაფის გამარავლება. უფალმა იესო ქრისტემ კანაში ქორწილზე დასწრებით აკურთხა ქორწინება და დაადგინა განუკრებლობა ქორწინებითი შეუღლებისა შემდეგი სიტყვებით: «რაიცა ღმერთმა შეიკრთა, კაცნი ნუ განაშორებენ». სული წმიდა საიდუმლო ნათლისღების დროს ბავშვებს შობს ახალი და წმიდა ცხოვრებისათვის და ქმნის მათ უცოდველად. ამას გარდა, ბავშვის ბუნება ისე რბილია, რომ იგი, ერთი ფილოსოფოსის სიტყვისაგან, ემზავება თაფლის ცვილს, რომელზედაც შეიძლება აღიბეჭდოს ღეთის სახეც, და ეშმაკისაც. ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი არც სკოლაშია, ვინაიდან დიდი ხნიდან შენიშნულია, რომ, როგორც ამბობს მეორე ფილოსოფოსი, ბავშვებს ხშირად ისეთი მიმართულება და ჩვეულებანი მოაქვსთ სკოლებში, რომელნიც წინააღმდეგნი არიან სკოლის წესებისა და ასეთ ყმაწვილებს მტად ცუდი გავლენა აქვსთ სხვა ყმაწვილებზედაც, რომელნიც ზნეობითად მშვენიერად არიან აღზრდილნი. ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი არც ახლანდელი დროის მიმართულებაში უნდა ვეძიოთ. მართალია, აწმყო საუკუნე თავისებურად მოქმედებს ბევრზე: იგი თავის ზედგავლენით არკვეს წმიდა ჩვეულებათა და კეთილ-ზნეობას, მაგრამ ამას მიუხედავად ჩვენს დროშიაც ვხედავთ ბევრ ოჯახს, სადაც ყმაწვილები მშვენიერად იზრდებიან და მოკლებულნი არიან ყოველივე სიტუდეს და ცუდ მიმართულებას, რომელთაც ზოგიერთ ბავშვებში ისე მტკაცედ გაუღვამსთ ფსევი, რომ მათი ამოფხვრა შეუძლებელი ხდება შემდეგში. ამ სახით ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი იპოება არა ბავშვების ბუნებაში, არა სკოლაში, და ამა დროის ვითარებაში, არამედ თვითონ მშობლებში, რომელნიც ყურადღებას არ აქცევენ, რომ მათი შვილები ქრისტიანულად იქმნენ აღზრდილნი.

მათი მეუფების საუბარმა მშვენიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ხალხზე.

ზედგოგოური შენიშვნები სამრევლო სკოლის მასწავლებელთა საყურადღებოდ.

(წერილი მეექვსე)

(დასასრული *).

ესტკეათ დედამ წაიყვანა თავის ბავშვი უბრალო ღარიბ სოფლის ეკლესიაში, რომელიც ვერ გააკეთებებს კაცს ვერც სიმაღლით, ვერც სიერციით და ვერც ხუროთ-მოძღვრების სიმშენიერით. ამ ეკლესიაში ხულო უბრალო ხატები ასენია, კანკელი არ ზრწინავს არც ოქროს და არც ვერცხლის ფერად; მღვდელი ძველ დაფლეთილ შესამოსელშია, ლოცულობს და გალობს ერთი დიაკვანი, მაგრამ ბავშვი ხედავს, რომ დედა გულმოდგინედ, მოწიწებით ყურს უგდებს მღვდლისა და დიაკვნის კითხვა-გალობას, არ იხედება აქეთ-იქით, არაფის არ ელაპარაკება; მასხანადამე რაც ბავშვის წინ კეთდება ამ ჟამად არც თამაშობაა, არც თავის შექცევა და არც ჩვეულებრივი მუშაობა, რომლის დროსაც ლაპარაკი შეიძლება, სიცილიც და სიმღერაც. იქვე სხვებიც მოწიწებით ყურს უგდებენ მღვდელ-დიაკვნის ლოცვა-გალობას—მლოცველთა გრძობა უშუამდგომლოდ გადაეცემა ბავშვს, რომელსაც ხელახლად წარმოუდგება, დაეზადება ახრი, რომ ის უხილავი არსება, ვისაც ეს ხალხი ლოცულობს, უნდა იქოს კეთილი, სახიერი, აღერსიანი და შემბრალიებელი—და სხვ. როცა ამნაირ წარმოდგენილებით აღჭურვილი ბავშვი შემოდის სკოლაში, მასწავლებელმა იმ პედაგოგიური კანონის მიხედვით, რომელიც ამბობს სწავლების დროს ვადადი ცნობილიდამ უცნობზე, მასწავლებელი თავდაპირველად უნდა ესაუბროს მოწაფეებს ღმერთზე, მისდამი ლოცვაზე, ღვთის თვისებებზე და განუმტკიცოს მოწაფეს ის წარმოდგენილობა, რომელიც წინაღ ჰქონდა შედგენილი.

ყველაზე უფრო ბუნებრივს და მასთან ყველაზე

უფრო ნამდვილს საშუალებას ბავშვების კეთალ-მსახურებაში აღზრდისათვის შეუდგენს ლოცვები, მაგრამ რომ ამ უკანასკნელს ჰქონდეს ჰერმარტივად და ზნეობრივად ამზრდელი მნიშვნელობა—საჭიროა ისე გამჯდარი ჰქონდეს ბავშვს გულში ლოცვის სიტყვები, რომ ლოცვის დროს იგი მარტო გაზეპირებული სიტყვებს კი არ უნდა იმეორებდეს, არამედ ყოველის გულით უნდა ამალდეს იქამდის, ვისდამიც მიქცეულია მისი ლოცვა, ამიტომ საჭიროა და ფრიად საჭიროც, რომ ლოცვის შინაარსი ცხადად და შეგნებულად წარმოდგენილი და ნაგრძნობი ჰქონდეს ბავშვს; საჭიროა აგრეთვე პირველად ისეთი ლოცვები ისწავლებოდეს, რომლის შინაარსი ადვილად წარმოსადგენია და საგრძნობი ბავშვისათვის, პირიქით ბავშვს ეცოდინება ლოცვები, მაგრამ ის ვერ იგრძნობს გულწრფელ საჭიროებას და მიდრეკილებას ლოცვისადმი. ლოცვის კითხვა ყოველთვის არ ნიშნავს ლოცვას. ლოცვების სწავლების დროს მასწავლებელი წინდაწინ უნდა ესაუბროს მოწაფეებს იმ ლოცვის შინაარსზე, რომლის სწავლებაც უნდა ბავშვებისათვის; როცა ბავშვები კარგად შეიგნებენ ლოცვის შინაარსს, მაშინ მასწავლებელმა ლოცვაში ნახმარი ღრმა სიტყვების მნიშვნელობა უნდა განუთარხოს და ასწავლოს ბავშვებს—შემდეგ ის ლოცვის სწავლებას პირდაპირ უნდა შეუდგეს ამნაირად: მასწავლებელი იტყვის თითო წინადადებას ლოცვისას, გაამეორებინებს ბავშვებს, როგორც სათითაოდ, ისე ერთად-ხორთო. ამნაირად ზეპირად შეასწავლიყველა საჭირო ლოცვებს თავის დროზე.

საყოველღეო ლოცვებს გარდა საღმრთო სჯულის პროგრამმა ავალებს მასწავლებლებს ასწავლონ მოწაფეებს საღმრთო ისტორია ძველი და ახალი აღთქმისა, სამეოლოსარწმუნოებისა და ათი მცნება ახალი, და სწავლა ღვთის-მსახურებაზე. საღმრთო ისტორიის სწავლების დროს უმთავრესი ყურადღება უნდა მიექცეს ახალ აღთქმას, ძველ აღთქმას კი იმდენად უნდა შეეხონ—რამდენთაც საჭიროა ახალი აღთქმის უკეთ გასაგებად. სწავლების გასაადვილებ-

*) იხ. „მწიგნობრობის“ № 20 1893 წ.

ლად და მოთხრობების შინაარსის კარგად შეგნებისათვის საჭიროა მასწავლებელმა ისტორიის სწავლების დროს იქონიოს სურათები და პალესტინის რუკა. სურათებს, გარდა იმისა, რომ უაღვილებს სწავლებას, ის მნიშვნელობა აქვს, რომ ბავშვები გაიცნობენ და შეისწავლიან იმ ხატებს, რომელსაც ჰხედვენ ეკლესიაში. სურათებზე სწავლება მოთხრობებისა ასე უნდა წარმოებდეს: მასწავლებელი ჯერ ათქმევინებს მოწაფეებს, თუ რას ხედავენ სურათზე, ააწერინებს სურათს, შემდეგ მოუყვება მოწაფეებს მოკლედ მოთხრობის შინაარსს. როცა მოთხრობის შინაარსის გადაცემას გაათავებს—მასწავლებელი კითხვების შემწეობით გამოკითხავს გადაცემული სამოსწავლო მასალის შინაარსს, რომლის შემდეგ მოითხოვება დალაგებითი თქმა მოთხრობის შინაარსისა.

მრწამსისა და ათი მცნების ახსნის დროს მასწავლებელმა უნდა მოკლედ მაინც გაამეორებინოს მოწაფეებს საღმრთო სჯულიდან ყველა გავლილი მასალის შინაარსი, ამასთანავე ისარგებლოს ურთიერთ შორის კავშირით, რომელიც არსებობს ათ მცნებასა, სიმეოლო სარწმუნოების, საღმრთო ისტორიის და შესწავლილ ლოცვებს შორის.

ღვთის-მსახურებაზე სწავლების დროს მასწავლებელმა ჯერ უნდა გააცნოს მოწაფეები ტაძრის აწერლობას, განუმარტოს მოწაფეებს საეკლესიო საღმრთო საგნების სიმეოლოური მნიშვნელობა. წირვის ახსნის დროს უნდა მიექცეს მოწაფეების ყურადღება ღვთის-მსახურების უსაჭიროებს და უმთავრეს მოქმედებას, რომელიც ცხადად და თვალსაჩინოდ გვიხატავს სხვა და სხვა შემთხვევას მაცხოვრის ქვეყნად ყოფნის დროინდელს. აქვე მასწავლებელი აუხსნის და განუმარტავს მოწაფეებს შინაარსს სხვა და სხვა ასამაღლებლებისას, გააცნობს ბავშვებს ეკლესიური საგალობლების შინაარსს, რომელთაგანაც ზოგიერთის ზეპირად შესწავლაც უსარგებლო არ იქნება.

ყველა სამოსწავლო საგანს აზრად უნდა ჰქონდეს, რომ ბავშვს განუძლიეროს მეტყველება, გაუღვიძლოს გრძნობანი, წარმოდგენანი, გაუფართოვოს ცნობების ჰორიზონტი და შეუმუშავოს აზროვნობა. ყველა ამის ასრულება შეუძლია საღმრთო სჯულის სწავლებას, როგორც პირველ დაწყებითს აღმზრდე-

ლობის სამოსწავლო საგანს, თუ მას პირველ დაწყებით სკოლაში დედა ენაზე ექნება მეთოდურად შემუშავებული სახელმძღვანელოები და ამ საგნის სწავლებაც, რასაკვირველია, დედა ენაზე იქნება—უამისოდ ეს საგანი სკოლას უკლავს ეროვნებისთვისებას, რის გამო სკოლა ვერ აღწევს თავის დანიშნულებას, მიზანს. ყველასათვის ცხადი უნდა იყოს, თუ რა მანებლობას და დანაშაულობას სჩადიან საზოგადოების წინაშე ზოგი ჩვენებური გადაბრებული მეტიზარა სოფლის მასწავლებელი, რომელიც ყმაწვილს სკოლაში შემოსვლის დღიდანვე არა თუ მოთხრობებს ლოცვებსაც უცხო ენაზე ასწავლის.

როგორც ყველა საგნების და აგრეთვე საღმრთო სჯულის კარგად სწავლებისთვისაც დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ სახელმძღვანელო წიგნს, რომელსაც მასწავლებელი ხმარობს სწავლების დროს. ჩვენს სასულიერო მწერლობაში ამ ქამად ბლომად მოიპოვება სხვა და სხვა სახელმძღვანელოები ზოგი ნათარგმნი და ზოგი არიგინალური—საღმრთო სჯულის სასწავლებლად, მაგრამ იმათში ზოგიერთები ისეთია, რომ საექვოა შესაფერისი ხელმძღვანელობა გაუწიოს ჩვენებურ ბავშვებს საღმრთო სჯულის შესწავლაში. ყველაზე უფრო სასარგებლოდ, უფრო მეთოდურად შემუშავებულად, ჩვენებურ სკოლებზე ზედ გამოჭრილ სახელმძღვანელოდ ჩვენ მიგვაჩნია «უმთავრესნი მოთხრობანი საღმრთო ისტორიიდან საერო და სამრევლო სკოლებისათვის, შედგენილი გ. იოსელიანისაგან. ეს წიგნი და ამისივე ლოცვანი მკირე სარგებლობას არ მოუტანს ჩვენებურ სკოლებს, ამიტომ სასურველია იმათი გაცეცელება ჩვენ სკოლებში მით უფრო, რომ ამ წიგნებს წინ მიუძღვის ვრცელი დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლებას შესახებ სამაგალითო გაცვეთილებით, რომლებშიდაც ბევრს სასარგებლო რჩევას იპოვის საღმრთო სჯულის მასწავლებელი.

დ. პოცვაძე.

დ რ ო გ ა მ ო დ ი ც ვ ა ლ ა .

„მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდგის ცხოვართათვის“ (იოანე 10—11).

(გუჰღვნი ახალგაზდა მღვდლებს).

შემოდგომის გრილი საღამო იყო. უმზეობისაგან დაობლებულ ქვეყანას მთვარის გამაცოცხლებელი შუქი მანუგეშებლად ჯერ კიდევ არ მოვლინებოდა. სიბნელისაგან მოცული გზა ს. ღრიანკლეთისა ისედაც ეიწრო და მიხრილ-მოხრილი, დღეს უფრო გაუფალი და მგზავრებისათვის საშიშო შექმნილიყო. სოფელი ღრიანკლეთი სადღესასწაულოდ მოკაზმულიყო. მამა იოანეც არ ჩამორჩენოდა უკან თავიანთ სოფლებს. იოანეც დიდ მზადებაში იყო:

— მოამზადე, შეილო, ყველაფერი ბლომათ, უხვად; ღვთის მოცემული არაფერი გვაკლია! ამის მეტს ამ გიორგობას ან მოვესწრები და ან არა! ასე ეუბნებოდა მ. იოანე თავის მოხუცებულს პეტრია დიაკონს. პეტრია დიაკონიც უსმენდა თავის მოძღვარს და ორიენი დიდის აღტაცებით ეგებებოდნენ დღესასწაულს, თითქო განგებ გრძნობდნენ ორთავენი სიკვდილის მოახლოვებას. ეს ორი მოხუცი დღეს სულ თვალგებათ იყვნენ გარდაქცეულნი. ორიენი დიდხანს იტყირებოდნენ იმ მხარისკენ, საიდგანაც სტუმრებს მოვლოდნენ. მ. იოანე, შავი გიშრებით ხელში, ზოლთასა სცემდა აივნაზედ და დრო გამოშვებით ეკითხებოდა ხოლმე პეტრიას:

— პეტრე! ეგებ არც კი მოვიდნენ დღეს? მაგრამ როგორ დავიჯერო, რომ არ მნახენ, არ გამახარებენ! ჩემი ბარათი ხომ მიუვიდოდა ამდენს ხანს? მამ რათ დაიგვიანეს, აი შებინდდა კიდევაც და მათი არა ისმის რა?

— როგორ არა, ბატონო! თქვენი ბარათი ისეთ კაცს გავატანე, რომ პირდაპირ გადასცემდა და მე დარწმუნებული ვარ, მოვლენ კიდევაც, მაგრამ, ეს მაკვირვებს, რად დაიგვიანეს ასე! შეიძლება დილოს აპირობენ წამოსვლას. განავრძო პეტრემ.

— სუ, აგერ ძაღლები ყუფენ! წამოიძახა მამა იოანემ. ეგებ ღმერთმა ჰქნას, ისინი იყვნენ! აბა აღდექ პეტრე, ბიჭებს დაუძახე, გახედონ. აგერ ხმაც მესმის, გეძახიან «პეტრე, პეტრე».

პეტრეს, მოხუცებულობისაგან, თუმც დაბუგებული ჰქონდა ცალი ყური და ნაკლებად ესმოდა, მაგრამ იმანაც ვაიგონა ძაღლის ყეფა და მასში დრო გამოშვებითი «პეტრეს» ძახილი. პეტრემ, მამა ილარიონი ხმით იცნო, კარებში მიეგება, ცხენები ჩამოართვა, ორივე ცოლ-ქმარი მამა იოანესთან შეიყვანა და თვითონ ცხენების მოსაველელოთ გამობრუნდა. ახალგაზდა სიძე და შეილია შეილი დიდხანს იყვნენ ჩაკრულნი მამა იოანეს გრძნობით სავსე გულში. სიხარულით აღტაცებული მამა იოანე ცხარე ტრემლებს ღერიდა და ხმა ათრთოლებული ჩაჰკითხოდა მათ:

— სად იყავთ, შეილებო, ამდენს ხანს? რად დაიგვიანეთ ასე? შენ, ქეთევან, განა არ იცოდი ჩემი სოფლის გზების ამბავი? რატომ აღრეარ წამოხვედი, შეილებო, გზაში გაგიჟირდაო განა?

— არა, ბატონო, გზაში არაფერი არ გაგვიკირვებია. ილარიონი ბლაღაჩინთან გახლდათ, ცოტა იქ დააგვიანდა. ცოტა მაგიერ მღვდლის შოენაზედ დააგვიანდა, ცოტა მომზადებაში და ამასობაში კიდევაც შემოგვალამდა. მიუგო ქეთევანმა.

ასე ტყბილ მუსიაფში იყო მ. იოანე ერთ საღამოს, როდესაც მას დიდი ხნის უნახავი შეილის შვალი და სიძე ეწვია.

მამა იოანე ს. ღრიანკლეთელი იყო. ის სულ პატარა დარჩა თავის მამას, ერთს შეძლებულს გლეხს. მამის მაგიერობა პატარა იოანეს ბიძამ გაუწია. ბიძა მისი ერთი უშვილო კაცი იყო, მასთან მხურვალე მლოცველი და ღვთის მოყვარული. მ. იოანეს პატარაობაშივე ეტყობოდა სიკვირცხლე, ნიჭი და სასულიერო პირის მოწოდება. ბიძამაც არ დასტოვა იგი შეუშინველად. რვა-ცხრა წლის პატარა იოანე სასულიერო სასწავლებელში მისცეს. პატარა ვანომ სასწავლებელიც და ხემანარააც ერთ უკეთეს შეჯირდათ დაამთავრა და ს. ღრიანკლეთში მღვდლად გამოამწესდა. მ. იოანე, სანამ სამსახურში იყო, ნამდვილი მამა იყო თავის სამწყსოისა. იგიც ხშირად უწოდებდა სამწყსოს თავის, შეილოურად და ნამდვილ გრძნობით მოსიყვარულე მამობრივი სიყვარული ჰქონდა მათი. მამა იოანე თუმც ამ მხრივ უხვად იყო დაჯილდოებული, მაგრამ მაგიერ ცოლ-შვილის უღრავო დროს მოშორებამ, იმით გამო მწუხარებამ და ჯავრამ მამა იოანე უღრავოდ გააქალა-

რავა, დასუსტა და სრულებით მოშალა. იოანემ ცოლ-შვილი ყმაწვილობაშივე დაჰკარგა. მის ნუგეშს და იმედს მხოლოდ ერთი შვილის-შვილი, პატარა ქეთევანი შეადგენდა. შვიდს სულში ისღა დარჩა, მისი სიცოცხლით სტკებოდა—ნუგეშობდა. დღეს მ. იოანე ღრმა მოხუცებულია. სამსახურიდან გადამდგარი და სცხოვრებს თავის სამშობლო სოფელს ღრიანკლეთში. მამა ილარიონი სულ ოც-დახუთ-ოც და-ექვსი წლის ქორთვა ყმაწვილია. ერთი ან ორი წელიწადი იქნება, რაც სემინარია დაუმთავრებია და სოფლის მღვდლათ განწესებულა. მ. ილარიონს არ მოწონს თავისი მოწოდება, ზიზღით იგონებს იმ დროს, როდესაც შესცდა, და ამ ხელობას ხელი მოჰკიდა.

— ბატონო, დღევანდელ მღვდლობას და ისიც კიდევ ისეთ მიყრუებულ სოფელში, როგორც მე ვარ, სოფლის მწერლობა არ სჯობია?! ამბობდა მ. ილარიონი: მცირე ჯამაგირი, ხალხის სიღატაკე, შეუძლებლობა, შემოსავლის სიმცარე, გულცივობა, ზოგან გაუტანლობა, სიძულვილი მღვდლისა, ეკლესიისა და მისის წესებისა მუდამ წინ გვლობება და გიკლავს შრომის წყურვილს.

რა უნდა ჰქნას სოფელში მისულმა მღვდელმა, განაგრძო მ. ილარიონმა, სახლი მას არ აქვს და კარი, პური და ღვინო. ესტყვათ, რიგლა ბლადოჩინთან, ხალხს ძალით მოსთხოვა, მერე იმ მრევლში დასადგომი პირი ხომ აღარ ექნება. ვინ რცის ჩვენ ბედწავეებს—ახალგაზრდა სემინარიელ მღვდლებს რაებს არ გვიგონებენ; ეს ოთხშაბათ მარხვას-ჰამაო, ეს გვიან სწირავს, აღრე არ დგება, ლოცვა-კურთხევას არ გვაძლევს, ჩვენს ჩვეულებას საცინლად იგდებსო და ვინ მოსთელისო კიდევ რაევებს არ დაპარაკობენ. წადი და აგე პასუხი. კვირა-უქმე დღეს ეკლესიაში ქადაგებას აპირობ—სამ კაცს ვერ ნახავ: ვინ სად მიდის და ვინ სად? ნუ თუ ამგვარ სამსახურს მცხეკობა არ სჯობია?!

— უჰ, შვილო, რა მესმის მე ცოდვილს ეგა? ვის აღარებ იმ წმიდა უზენაესს ღვთიურ მოწოდებას, რომელსაც მღვდლობა, მოძღვრობა ეწოდება?! შენ ძრიელ ახალგაზრდა ხარ, შვილო, მიტომაც არის, რამ სტდები და ძრიელ სკოლად უფლის წინაშე. გააწყვეტინა სიტყვა მოხუცებულმა მ. იოანემ, რომელიც ამდენს ხანს ჩუმად და ყურს უგდებდა მ. ილარიონის ლაპარაკს.

— მოძღვარი ანუ მღვდელი ღვთიური სახეა, შვილო, იესო ქრისტესა. მოძღვრობა დიდი მოვალეობაა, რომ ჩვენ გვესმოდეს, მაგრამ ასში ერთს თუ ესმის, რა

მაღალი წოდებაა მქადაგებლის, ხალხის წინამძღოლ-ლობის სახელი ქვეყანაზედ. ნუ თუ ერთხელ მაინც არ ჩაფიქრებულხარ ჩვენ მღვდომარეობაში, ნუ თუ ერთხელ მაინც არ დაჰკვირვებინარ ჩვენ ისტორიულ ცხოვრების მსვლელობას?! ვინ მოსთელის, შვილო, რამდენი ტანჯვა-წიაღობა, სისხლის დათხევა, დაუზოგველი დენა გამოუტლია ჩვენს ქვეყანას. ვინ რცის რა სიმწარეში იაყოფებოდა იგი, როდესაც ასობით და ათასობით მის მკვიდრ-შვილებს ხოცდნენ, ეკლესიის და ქალაქების კედლებს ლეწდნენ, ამტარებდნენ, მაგრამ ამ ბედწავეს ხალხს, ამ ერთ-სუტა ქართველობას თავისი ვინაობა, თავისი ხალხოსნობა მაინც არ დაუქარგავს. იგი მხნედ, მედგად ებრძოდა გულ-კერდ ღია მიშვეროლი თავის მოსისხლე მტრებს და ერთხელაც არ შემდგარა ქართველის გული ცხელი ტყეის წინაშე.

— ეგები, მამო, მე შენზედ კარგად ვიცი, მაგრამ ამით რა ვნებავსთ დამძიკტკოთ? გააწყვეტია ლაპარაკი მ. ილარიონმა.

— მე მჯერა, შვილო, რომ ჩემზედ კარგათ უნდა რცოდე ის, რაზედაც მე დღეს მსურს დაწერილებით მოგვლაპარაკო, მაგრამ, საუბედუროთ, თქვენგან იმ სარგებლობას ვერ ვხედავ, რაც მოსალოდნელია. განაგრძო მ. იოანემ.

ამით მე ის მინდა დაგიბტკიცოთ, რომ ჩვენი ქვეყნის ისტორიულ ცხოვრების, მხნეობის და სიმამაცის შემკავებელი და ბტკიცეთ დამამყარებელი ერთობაზე, ძმობაზედ, ქვეყნის ერთგულებაზედ იყო ის უმაღლესი და უზენაესი ძალა, რომელსაც სარწმუნოებას ეძახიან. ჩვენი ქვეყანა დღემდის იმ სარწმუნოებამ მოიყვანა, რომელსაც ქართველობა დიდის ხნიდგან აღვიარებს. ამ სარწმუნოების დროშა ვის ეკავა ხელში, თუ არა იმ სასულიერო წოდებას, იმ მოძღვრებს, სოფლის მღვდლებს, რომლებსაც შენ, შვილო, ასე ზიზღით უყურებ? სად ჰპოევდა თავ-შესაფარს მტრს ან დევნილი ქართველი, თუ არა ეკლესიაში, ვისგან იძებდა ნუგეშს, მხნეობას, მამა-შვილოურ დარიგებას უწინდელი ქართველი, თუ არა ისევ იმავე მოძღვრისაგან, წმინდა ეკლესიისაგან? ვინ დაიფარავდა სწეულებისაგან, სიბინძურისაგან, ყოველგვარ ბიჭიერ ცხოვრებისაგან მას, თუ არა მისივე მოძღვრის გონიერი რჩევა, დახმარება და ნუგეში?! უწინდელი ეკლესია, ციხეც იყო და მორწმუნეთა ოჯახიც, სადაც ჯფროსობა, თავობა ეკლესიისა ქრისტეს მაგიერ ქვეყნიერად მოძღვარს ჰქონდა მინიჭებული.

— თუ ვინაა ჩემთვის იმის დაქნა, თუ ვინაა ჩემთვის იმის დაქნა, თუ ვინაა ჩემთვის იმის დაქნა... (შემაფიქრა იქნება)

მ წ ა რ მ უ მ ქ რ ე მ ბ ი .

ერთ ღროს ებრაელების მწიგნობრებმა და ფარისევლებმა ერთი მეძაფე დედაკაცი მიიყვანეს იესო ქრისტესთან და მოახსენეს: «ეს ქალი მეძაობდა, ამისთანა ქალები მოსეს სჯულისამებრ ქვით უნდა დაიქოლონ და თქვენ რას იტყვი?» მწიგნობრებს და ფარისევლებს სურდათ, რამეში შეეცდინათ ქრისტე და ბოლოს გამეტყუებიათ იგი. მაქოვარი ამ ღროს ძირდახრილი იყო და რალაცას თითო სწორდა მიწაზე და მათ სიტყვას ყურადღება არ მიაქცია. კიდევ გაიმგორეს თავისი კითხვა მწიგნობრებმა და ფარისევლებმა. იესო ქრისტემ უთხრა მათ: რომელიც თქვენში უცოდველი იყოს, პირველად მან ესროლოს ქვა ამ დედაკაცო. ფარისევლები და მწიგნობრები დეკითხნენ თავის სინილისს, მაგრამ ვერც ერთმა ვერ გაბედა ქვის აღება და ჩუმათ გაიპარნენ. მოიხედა იესო ქრისტემ და ქალის მეტი აღარაინ იყო იქ. სწორეთ უფრო პატიოსნები იყვნენ ქრისტეს ღროს მწიგნობრები ეხლანდელ მწიგნობრებზედ... ეხლანდელ ღროში ერთი მცირე შეცდომისათვის ქვით არ დაქოლვენ დამნაშავეს, მაგრამ უარესს დამართებენ გაზეთის საშუალებით. თვითონ რომ კაცს ათი და ათი ათასი მანეთი ჰქონდეს შეჭმული და მოხმარებული საზოგადოების ფული, მოხერხების წყალობით, თავისმოყვას თავს ამოაჭამს, თუ მას ასიორასი მ. აღმოუჩნდა დახარჯული ან შეწყული. ექვლიმა ორ სიტყვაში რომ კაცს სამი ათასი მ. გამოართვას, არაფერია. თანამდებობის კაცმა ორასი თუმნის აღიღებდ შეიდი ათასი მ. რომ აიღო, ის არაფერია და მეორეს ორასი მ. რომ ვეღარ გადაუხდია საზოგადოების ფული, ეს კი დიდი დანაშაულობა არის! ერთა არ გაღიხადა, ეთქვათ, ხუთასი მანეთი შეუძლებლობის მიზეზით და ამისთვის იგი ქურდია, ავაზაკი და რაც გინდა, ის არის. მეორეს რომ თავის ქონება ცოლზედ გადაუცია და ოცი ათასი მ. არ გარდაუხდია, ეს არაფერია. დიხ, ახირებული შეხედულება აქვს ხშირად საზოგადოებას ზოგიერთ საგნებზედ...

ამ ფიქრის ღროს უნებლიეთ გვაგონდება მაჩაბლის თავის გამართლება ბროსეს პრემიის ფულების შეუტანლობის შესახებ და ჭავჭავაძისაგან მაჩაბლის გამტყუნება. ამ კინკლაობამ საზოგადოება, თითქმის,

ორ ბანაკად გაჰყო. არის ერთი დავა და ცილობა, მართლა მტყუნანია მაჩაბელი თუ არა? ერთი ამბობს: «ბატონო, როგორ შეუძლია მაჩაბელს ილიას გამოდავება? რა თქვენი საკადრისია! ბატ., ხომ გამოჩნდა, რა კაცი ყოფილა მაჩაბელი? ნჰმ მ. შეუქამია, ნ-ო, და ჩუმათ იყო, არაფერს არ ამბობდა. შენი მტერია, რომ «მწყემსს» და ჭყონიას არა, ფულები გამქრალი იყო! თუ არ სტყუის მაჩაბელი, რატომ არაფერი სთქვა აქნობამდისინ, რატომ არ აღიარა, რომ მე მაქვს ნჰმ მ. ბროსეს პრემიისაო» და სხ... ეს სიტყვები ამ ბატონებს «ივერია»-ში დაბეჭდილი საკამათო სიტყვებიდამ მოჰყავსთ, მტკიცედ დარწმუნებულნი არიან, რომ რადგან „ივერიაში“ დაბეჭდილი, სწორეთ მართალნი და საფუძვლიანი არიანო. ნამეტანი ნაწილი «ივერიის» მკითხველებისა ერთობ ახირებული შეხედულების არის ორი კაცის კამათობაზედ. მათში რომელიც მოსწონთ, მისი სიტყვაც სჯერათ და რომელიც არა—მისი ყოველივე სიტყვა და მოსაზრება ცრუა და არა მართალი...

ერთ ღროს ჩვენ ერთ ქალაღში დავსწვრეთ: საქანა ჟუნანაღ-გაზეთები სჟაღეღ საზანდაღს ე. ი. რელიგიურ და ზნეობრივს, გენ აძღვეს საზანდაღეღებს. კიდევ: წინეთ საწმუნებებს ხანძლებით და აანაღებით ებანდაღენ, დღეს კი კანძლებით და ჩვენგ კანძებით უნდა გაუწიათ წინაღმდეგობა. მოჰკრეს ჩვენმა მტრებმა თვალი ამ ქალაღს და შეჰქენს აღიანქათი: „ღოულუზავართ, გაუცია საქართელო. ბატონო, მოლაღატეთ, მუხანათად გარდაქეულა“. მაშინვე გავეცით პასუხი, მაგრამ არ დაგვიბეჭდეს. გამოვიდა მოთმინებდამ ერთი გორელი «პუბლიცისტი» და გარდაგვიწყვიტა სიკვდილი ჯვარზე ცმით. თავის განჩინება მიართვა მაშინდელ «ივერიის» რედაქტორს ბ. ი. მაჩაბელს. პასუხი არ დამიბეჭდეს და ყველას მტყუნანად გამოგყავდი, რადგან, ეითომ, პასუხი ვერავის მივეცი, ხმას ვერ ვიღებდი... ეს არის ჩვენი უბედურება... ერთმა ვინმემ დაიძახა: „ეს კაცი ცული კაცია“. მორჩა და გაათავდა! ვეღარ გაიმართლებ თავს მისთვის, რომ ჩვენში ძლიერ ცოტანი არიან მიუღვამელად გამჩვენნი და დამფასებელნი კაცის ნათქვამის და საქციელისა... ერთმა სამხედრო სასამართლოს წევრმა მითხრა: «ერთ საწყალ დამნაშავეს ასამართლებდენ. როდესაც პროკურორმა გაათავა თავისი სიტყვა, გულში დავეთანხმე, რომ დამნაშავე მტყუნანი იყო, მაგრამ როდესაც

დამცველმა გაათავა თავისი სიტყვა, მაშინ იმას დავეთანხმე და ვსთქვი, რომ ის საწყალი მართალი იყო. ასე ამნაირად ყოველ გამართლებაზედ და გამტყუნებაზედ ვეთანხმებოდი და ბოლოს დავეთანხმე იმ სიტყვას, რომელიც თქვა დამნაშავეს შესახებ. ასეა სწორედ ჩვენი მკითხველი საზოგადოებაც. ვინც რა უნდა სთქვას, ყველას ეთანხმება და იმის გარჩევა კი არ შეუძლია, ვინ სტყუის და ვინ მართალია კამათობის დროს. აი სწორედ ასე განურჩევლად ამბობენ და სჯიან ზოგიერთები ამ ბროსეს პრემისათვის შეკრებილი ფულების დახარჯვაზედ და შექმნაზედ. ვკითხოთ ერთი «ივერიას და საზოგადოებას ბროსეს ფულებს რა უნდოდა მაჩაბელთან, როდესაც იგი იყო შეკრებილი წინეთ, სანემ «დროებას» იყილდა თ. ი. მაჩაბელი? ბილეთებით იყო გადაცემული მაჩაბელზედ, თუ ფულათ? ბილეთებით თუ იყო, სად ინახებოდა და რომელ ბანკში? თუ ნაღდ ფულად იყო გარდაცემული მაჩაბელზედ, რისთვის? საუმჯობესო არ იყო ბანკში შენახულიყო?

მაჩაბელი ამბობს, რომ მე დამავალეს ამ პრემიის ფულების გარდახდაო. წინეთ გადავიხადე რომელი ვალის გარდაუხდებლობა არ შეიძლებოდაო. დამრჩა ბროსეს პრემიის ფული და სხვისიც კიდევო. ვერ შევიძელი აქნობამდისინ და ვხლა ვეცდები გარდავიხადოვო. თუ მივიღებთ სახეში, რომ მაჩაბლის თავის გამართლება საკმარისია, არავის არაფერი არ ეთქმის. მაგრამ არა, ზოგიერთები ამბობენ, მაჩაბელს არ მიეტყვება ის, რომ ამდენი ხანი გაჩუმებული იყო და ამ ფულებზედ არაფერს არ ამბობდაო. იმას უნდოდა, რომ ეს ფულები მიეთვისებიაო. თუ ასეა საქმე, მაშინ ძალაუნებურად უნდა აღვიაროთ, რომ ერთი და იგივე დამნაშავეა მაჩაბელი, ჭავჭავაძე და ყველა ის პირები, რომელნიც დაესწრენ იმ კრებას, რომელსაც ასახელებს თ. ი. მაჩაბელი. მე ისეთი იურისტი არ ვაზლავართ, როგორც მაჩაბელი და ჭავჭავაძე, მაგრამ მაინც ვიცი, რომ ვინც იცის

ფარულად მითვისება სხვისი კუთვნილებისა და მთავრობას და საზოგადოებას არ შეატყობინებს, ისიც დამნაშავე არის და ერთად ისჯებიან. ამბობენ: «მწყემსს» და ჭყონიას რომ არ შეეტყობინებია, ხომ დაკარგული იყო ეს ფულებიო?» როგორ იქნებოდა დაკარგული? განა ამ ფულების ამბავი არავინ იცოდა? თუ მაჩაბელი არაფერს ამბობდა ამდენი ხანი, რატომ არაფერი სთქვა ილია ჭავჭავაძემ, ან იმ პირებმა, რომელთაც ასახელებს თ. ი. მაჩაბელი სხდომაზე დამსწრეთ? ამბობენ: «რა უნდოდა ამდენი ხანი მაჩაბლის ჯიბეში ამ ფულებსაო? ჰკითხეთ ამ კაცებს, რათ მისცეს ჯიბეში შესანახავად მაჩაბელს ეს ფულები?..»

ჭეშმარიტათ დიდათ სამწუხაროა ჭავჭავაძის და მაჩაბლის ამისთანა თავგამეტებითი კამათობა. ერთი ამხილებს მეორეს, რომ შენ გაზეთი აღარ გაუგზავნე წლის დამლევამდის და ფულები შეიჩინეო. მეორე ეუბნება: შენ თორმეტი წიგნის მაგიერ ოთხი წიგნი გაუგზავნე ხელის მომწერლებსო. ეუბნება შენ გაზეთი დაახრჩვე ფელიეტონით, იმხელა პასუხი დამიწერეო. პირველი ეუბნება მეორეს: გაზეთი თუ გავაცე, ჩემიო და შენ რათ გამიჭირვე საქმე, შენ რატომ დასწერე იმ სიგრძე პასუხიო. ღმერთო მომკალი, რა მესმის და ვისგან. რა სიტყვები და რა კამათობაა!.. განა ამას ვიფიქრებდი, რომ ეს დიდებული ლიტერატორები ამისთანა საგნებზე ინებებდნენ წერას და დროს დაკარგვას?!

ჩვენ გვეგონა, რომ ჩვენი განათლებულნი და «თავგამომეტებულნი» პუბლიცისტები სულ საქართველოსა და მის მომავალ ბედზედ ფიქრობენ და დარდობენ. თურმე ნუ იტყვიო, ამათი დარდი სულ სხვა ყოფილა. ესენი ბანკის მომავალი წლის არჩევანებზედ ფიქრობენ, გზას იწაღდავენ და თავიანთ მეტოქეებს ლანძღვენ და აგინებენ. დიად, ძლიერ სასაცილო ამბავია, ასე სამწუხარო რომ არ იყოს. ერთი შეხედვით ქართველები ყველგან დიდ განაშაწიასი ერთგარემე კაცი გაკვირდება, რომ დააკვირდეს ჩვენების

მოდრობას, სჯას და ათასნაირ მითქმა-მოთქმას. რაზე ფიქრობენ, რაზედ დავიდარაბობენ ეს კაცები? თფილისის გუბერნიაში ილია ქვეჭავაძეს ეტოქებიან და უნდათ როგორიმე გზით ვადაყენონ იგი ბანკის მმართველის თანამდებობისაგან. ამავე დროს ქუთაისის გუბერნიაში არის ამდგარი ერთი ალიაქოთი, რომ კალისტრატე ჩიკვაძე დაითხოვონ და კირილე დასენს. აი ჩვენი დროის განათლებული ინტელიგენციის დღიური ვარაში, აი მათი სამაცადინო საქმე! ამის მეტი საფიქრელი და სადარდელი არა აქვსთ რა რამდენი დრო მიდის, ბანკის მმართველებს ჯამაგირებს უმატებენ, ვითომ ამით ჩვენი ქვეყანა გაკეთდება, ფეხზედ დადგება და გაბედნიერდება!... ვერ გაიგეს და ვერ მიხედნენ, რომ ზანტს ღიღი ჯამაგირი ვერ გახდის მკვირცხლად, უსწავლელოს და უვიცს—ბრძანად და საქმის მცოდნედ.

გასაოცარია ჩვენი მწიგნობრების საქციელი. ამ ერთ რალაცა ხუთასიოდე მანეთზედ რომ ამდენი სწერეს და ლანძღეს ერთმანერთი, რატომ სხვა ფულების ანგარიშს არ აძლევენ საზოგადოებას? მაგალითებრ: რახანია ფულები იკრიბება განსვენებული დ. ბაქრაძის ძეგლის ასაგებად და ყაზბეგისა და სხვათა ფონდების შესადგენად. სხვების მონდობილებით და ჩვენც პირადათ უმოჩიილესად ესთხოვთ «ივერიას» შეგვატყობინოს, თუ რამდენი შეიკრიბა ზემოთ აღნიშნული ფულებისა, რამდენია დღეს თაენიან საგებლიანად, სად ინახებოდა და ან დღეს სად ინახება ეს ფულები?...

* *

ზოგიერთ დღიურ გაზეთებს მასალა რომ შემოაკლდებათ, წერილობლი ამბებით შეავსებენ ხოლმე ცარიელ ადგილებს. საჭიროა, მაგალითებრ, ერთი ოცი-ორმოცი სტრიქონი. ამისთანა შემთხვევაში სწერენ: «თფილისში ოხრახუში და ნიხნური გაძვირდა და საზოგადოდ მწუხარილი ძვირად იყიდება». ან არა და: «ჩვენ გვწერენ ამა და ამ ადგილიდამ, რომ იქ აე-

კაცობა გავრცელებულა, მაგრამ პოლიცას დიდი ზომები მიუღია“ და სხ... რადგან ამისთანა უბრალო ცრუ ამბები დიდ შთაბეჭდილებას ვერ იქონიებს ხოლმე მკითხველებზე, ამისათვის ესლა გამოიგონეს: „ესე და ეს კაცი მოკლეს, ესე და ეს დაიწვა, ესე და ეს თანამდებობის პირი დაითხოვეს და მის მაგიერ ესე და ეს დანიშნეს. მოკლული კაცები პასუხს იგზავნიბიან და აცხადებენ, ჩვენ არც მომეცდარვართ და არც დამწვარვართო. ყველა ტყუილი გამოდგა, მაგრამ გაზეთი მაინც წაგებაში არ არის, რადგან ადგილის გასაქვები მასალა მაინც მოგროვდა!..

მიხედეთ, ბატონო მწიგნობრებო, თქვენს ღმერთს, ნუ აუცრუეთ გული მკითხველებს გაზეთის ამბებზედ. ისინი ნამდვილს ამბავს აღარ ერწმუნებან ამისთანა ცრუ ამბების ბეჭდვის შემდეგ. თუ მასალა აღარ გაქვსთ, აიღეთ მოლთა მასრადინას წიგნიდამ და ბეჭდეთ ხოლმე სხვა და სხვა მისი არაკები?!

სოფლის მღვდელი.

წერილი რედაქციის მიმართ.

მ. რედაქტორო!

«მწევესია»-ს მე-20 №-ში მე წავიკითხე ვალანტანუსის წერილი, მიმართული რედაქციისადმი. რადგან ეს წერილი, ცოტათ თუ ბევრათ, შეეხება ჩემგან შედგენილ «საეკლესიო ტიბიკონს» და ამ წერილის პასუხსაც მე მაკალებთ, ამისთვის ვასრულებ როგორც ჩემს ვალს, აგრეთვე თქვენს წინადადებასაც. აა მოხსენებული წერილის შინაარსი: «ახალი სასულიერო შინაარსის წაგნება ან მოგვეძევა, რომელიც დადათ საჭიროა გამოუტყდელ მღვდელთათვის... ზოგიერთი სახელმძღვანელო წიგნება ანა თუ ან ესმარებას მღვდელს, პირიქით გზას უბნევენ ვადეც». — ამ წერილის პატივცემულ ავტორს მაგალითისათვის ჩემგან შედგენილი

«საეკლესიო ტიბიკონიდან» მოჭყავს ერთი ადგილი, სადაც ასე საუბრობს: «მოგესხენებათ, რომ ამას წინეთ უკრთმა ჰსტივტემულმა შიკმა დაბუჭდა ქართულს ენაზე ადგილის გასაგები ენით «შემოკლებული საეკლესიო ტიბიკონი», რომელიც დიდი განძა ჩვენს ღარბს საეკლესიო მწერლობაში. ეს წიგნი დიდი შეღავათია ტიბიკონში გაუფარვებულ ახლანდელ მღვდელთათვის... გითხულობთ ამ სიტყვებს და თან გვიკვირს: «არა თუ არ ეხმარებთან მღვდელს, შიკოქით გზას უბნებს». მერვე განაგრძობს: «დიდი განძა, დიდი შეღავათია გაუფარვებულ მღვდელთათვის!» ჰსტივტემულ ავტორს წერილისას რომელი ერთი დაუჭერათ? „შიკოქით გზას უბნებს», თუ «დიდი განძა, დიდი შეღავათია!»? ჩემის აზრით, უფრო სამართლიანი იქნებოდა, რომ მას რედაქციისათვის მიემართა მხალხად გითხვით გაუბეზარი ადგილების შესახებ. ზოგიერთი ადგილები გაუგებარი არის (ე. ი. ჩემგან შედგენილ ტიბიკონში), და მხალხად ერთს შემდეგ ადგილს ასახელებს: „დიდ მარჯაში სიწმიდის განახლების წიკვაზე შვიდეულ დღეებში სამონაქველ წაგითხება მხალხად შემდეგ დღეებში: ორმეოცთა მარჯეთა მხსენების დღეს, იხანე ნათლის მტემელის თაგის შოვნის დღეს და რომ მღვდელს ნებაჲს მიცვალებულთათვის წიკვა». ეს «მიცვალებულითათვის წიკვა» უკვირს ჰსტივტემულს ავტორს წერილისას და ამას სთვლის გაუგებრად. ამას შესახებ აი რას მოგახსენებთ: თვითონ წერილის ავტორი ბმძანებს «საეკლესიო ჰსტიკონისად დიდი მნიშვნელობა აქვს», და მართლსაღ ამბობს... რომ ჩვენსავით ათას ჟურ დასწრებოდა ჰსტივტემული Tanius-ი დიდ მარხვის შედეგულ დღეებში მიცვალებულთათვის სიწმიდის განახლების წიკვაზე მღვდლებს, წინამღვრებ-არქიმანდრიტებს, ორსა და სამს მღვდელთ-მთავრებს ერთად შწირველთა, მაშინ სრულიად არ გაუგებრებოდა და არც გაუგებრად ეჩვენებოდა მიცვალებულთათვის წიკვა მოხსენებულ დღეებში, მაგრამ არ დასწრებოდა და ეს რა „შემოკლებული ტიბიკონის» ბმძალია. რა ვქნათ, ჩემო ბატონო, დროებამ მოატანა, თორემ უწინდელ მღვდლებს ამგვარები არ გაუგებრებოდათ. რც მღვდლობაში საჭირო იყო, უკვლავურს კურთხევაში შეისწავლიდნენ. გაგად-

ნიერდები და ვიტყვი, თუ ნამეტან უზრდელობაში არ ჩამომართმევთ: ზოგიერთმა ახლანდელმა მღვდლებმა ლათინურის წაგითხვა უფრო იცინა, ვინემ ქართული საღმრთო წერილი. არის ზოგიერთი საშატიო კითხვები, რომელნიც განმარტებას იხრულობს მკვალთათვის, მაგრამ ხანდისხან ისეთი კითხვებიც კი მოსდის «მწეემ. სის» რედაქციის განსამარტებლად, რომ სასაცილოც არის და საკვალც. იმას არ ვიტყვი, რომ აქ დასახელებული კითხვა უმნიშვნელო იყოს. თუმცა ტიბიკონი შიკ. დამარ არ უჩვენებს სიწმიდის განახლების შესრულებას მღვდლებულთათვის წიკვას, მაგრამ, მღვდელთ-მთავრ. თაგან წარმოებული და საზოგადო ჩვეულებად გარდაქმნილი საღმრთო მსახურება საზოგადო კანონია და ვინც ეს ჰსტიკონულად იცინა, ამას კიდევაც სრულებს უკვლავ; ეს არც ახალი ამბავია და არც ახალი შემოკლებული. წერილის ავტორს ამ საზოგადოდ შემოკლებული წესის დამარჯველად მარხვიდან შემდეგი ტიბიკონი ამოუწერია: «უკეთუ მმათ ჩვენთაგანი განვიდეს უფლისა მიმართ წმიდათა ამთ დღეთა შინა, საშვალ შეადეულთა არა ვუოთთ ანდომის ადგებასა მისსა, ვიდრე მწუხრდმდე შანსკევისა, რამეთუ მაშინ აღესრულების შანსკევი მისი. მსგავსადვე შაბათსა ღოტურლიანა მისთვის... ხოლო მსხვერპლის შეწიკვა და მოხსენება მისი დაიწეების ახალ გვიჩინავიდან, ვიდრე შესრულებამდე დღის ორმეოცისა». ეს მართლსა ასე სწერია წერილის ავტორისაგან დასახელებულს ტრილონიში, მაგრამ ამ წესს იცავენ მხალხად მთა წმიდის ბეკები (ჩვენი მოხანატრის ბეკები ამ წესს მისდევენ თუ არა, არ ვიცა). საერო წოდებაში კი, საზოგადოდ ჩვენში, ასე იტყვიან: ჰინისუფალმა თუ მიცვალებულთა უგანსწელო გამოთხრების და დასაფლავების დღედ დიდმარხვის რომელიმე შედეგულის დღე დანაშინა, ამ დღეს მღვდელი ვუოლებთ მიწვეული თუ მღვდელთ-მთავარი, სიწმიდის განახლების წიკვას შესრულებს; სახარებაჲ წაგითხვის, სამონაქველც და მიცვალებულთა შეგვიწელებსაც ეტყვიან თავის ადგილზე, წიკვის შემდეგ წესსაც აუბებენ. ორმოდის წიკვას კი ახალ გვიჩინა და იწევენ. მრავალი ამგვარები აქვს ჰსტიკონის საეკლესიო მსახურებაში შემოშავებული ჩვენი ცხრებების შესაფარ-

დად, ამ შიშით განსჯით, რომელნიც ზემოთ დავასახე-
 ლეთ, ე. ი. რომელთაც აქვთ მინიჭებული უფლება შე-
 გვიჩინოს და განხილვის, რომელსაც მიუყვებიან გვალ და
 გვალ დანაშთენი ეგვალსაინ მისხუნიდ. რომ ტიბიკონში
 ასე სწერია, და ჩვენ საზოგადო შიშაქტივის საფუძველზე
 ამ ტიბიკონს ან მიუყვებით, ამ ადგილების ამოწმებას
 რომ გავუდგეთ, მაშინ «შემოკლებული ტიბიკონისთანა»
 ვი თუ 4 წიგნი მანდ დაგვჭირდება. აქ დავასახელებთ
 რომელნიმეს: ვინ ასრულებს გარემოს ეკლესიასა ლი-
 ტანიას კვირა-შუქე დღეებში ტრისკის შემდეგ? ვინ
 ღირსულებს ყოველ შაბათ საღამოს და ყოველ დღე-
 სსაწაულებზე მდინე მწუხრს? უამისოდ ასრულებენ თუ
 არა საღმრთო ლიტურჯიას, უსისხლო მსხვერპლის
 შეწირვას, ამ უღრეს საღმრთო მსახურებას? (Tanius-ი
 კი განტვიფრებაში მადის, განახლების წიგნაზე მიტყა-
 ლებულისათვის შეტვიწმუნების თქმისთვის). ყოველს
 შეიდეგულს და კვირა-შუქე დღეებში საგალობელს კვით-
 ხულობთ 14-ტ 14-ტ მუსხად თუ არა? დიდმაჩხვის
 მესხეთე შეიდეგულის ხუთშაბათს ანდრეას გალობანის
 წაგითხვაში ვინ მტანიას ვიხდით თუ არა? ვასრუ-
 ლებთ ამ ღირსებას თუ არა, რომელიც «ანგელისმან
 მისდა მასხუმს?... ხალი მღვდლები, ყველა ამგვარ სა-
 კითხვებს რომ გამოუდგეს, შენს მტრს გადაწვე-
 ტას, «მწუქის»-ს რდაჭინასად ილაჟი გაუწვეიტონ
 და თქვენს მარხილს «შემოკლებული ტიბიკონის» ავ-
 ტორსად ამ უზნო ვლანით ტინი გამოუღაუონ...
 ჩვენს მღვდელ ტიბიკონს თუმა „შემოკლებული ტი-
 ბიკონი დავაჭვით, მაგრამ იქ ჩვენ თითქმის არაფელი
 შეგვიძლება. «შემოკლებული» იმიტომ დავთქვით,
 რომ რაც მიუხედავად საჭირო ან იყო წირვა-ლოც-
 ვაში, ისინი გამოკეტვეთ და რაც კი საჭირო იყო,
 თავთავის ადგილზე საკმაოდ ვილაშაჩაკეთ, ამ საფუძ-
 ველზე როგორც საზოგადოდ ასრულებენ ჩვენში, მ-
 ნასტრებსა და საკათედრო ეკლესიებში. ე. ი. უმეტესი
 ნაწილს დაწერილი და განწესებული ტიბიკონის საფუძ-
 ველზე და ზოგიერთი ადგილები შიშაქტივის მისხდით.
 უანსაგვალ ბ. Tanius-ი ამ სიტყვებით ათავებს თავის
 წიგნს: «ეს კითხვა განვიმარტეთ, თორემ ბაბილონის
 ენათა აღწვეასავით, რომელიც მღვდლები, იმდენი საკუ-

თარი ტიბიკონი აქვთ». —ახლა სამ ენათა აღწვეის
 საუკუნეა და ყოველ საუკუნესაც თავისი ნაყოფი მ-
 აქვს! ახა ახლა ესეც მიბრძანეთ, ეს რაღა განაკვირავს?
 მიუხედავად ზემო აღნიშნულ გარემოებათა, რომ კაცმა
 მკითხოს ჩემი საკუთარი აზრი, მე ამას ვიტყვი: უმჯო-
 ბესი იქნებოდა თავიდანვე ყველა ერთს წესს დასდგო-
 მოდა ე. ი. ერთხელვე განწესებულსა და დაწერილს ტი-
 ბიკონს.

დ. რაუდენ ხუნდაძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ქუთაისის ქალაქს სწორეთ დეტყო, რომ მოუ-
 რავი ჰყავს და იგი ზრუნავს ქალაქისათვის. დღემდის სა-
 შიშო იყო ქუჩებში სიარული ოღრო-ჩოღროებისა
 გამო, მაგრამ დღეს მშვენიერად სწორდება ქუჩები
 და გზატკეცილებიც მშვენიერად კეთდება. დიად,
 ბევრი რამე გავითდება, თუ კაცს მოხერხება აქვს.
 ვისაც მოხერხება არა აქვს და ზარმაცია, ის ყოველ-
 თვის თავს მართლულობს უფულობით...

* *

ქიათურის ვიწრო ლიანდაგის რკინის გზის ხი-
 დები მოდიდებულმა მდინარე ყვირილამ წაილა. ბევრს
 ალაგას გზა წყალმა სულ გაიტანა და დაქცია. ზო-
 გიერთები ძლიერ ნანობენ, რომ გზის ჩაბარება ვერ
 მოასწრეს.

* *

უწმ. სინოდის ობერ-პროკურორმა ვაუგზანა
 ყველა ეპარქიების უფროსებს ცირკულიარი შესახებ
 საეკლესიო მამულის მფლობელობისა.

ცირკულიარში მოხსენებულია გარდაწვეტილება
 სენატისა, რომელმაც ს. ბოროვიცკის ეკლესიის

(ვიატის გუბერნიისა) კრებულის საჩივრისა გამო, გარდასწყვიტა და განუმარტა ყველა სასამართლოებს, რომ ყოველი საეკლესიო ქონება, როგორც ნასყიდობი, შეწირული, ანუ მთავრობასთან ნაბოძები, აგრედვე ეკლესიისთვის დათმობილი კრებულის მოსახმარად, არ ექვემდებარება ათის წლის მფლობელობის კანონს.

ამ გარდაწყვეტილების ძალით, —ნათქვამია ობერ-პროკურორის ცირკულიარში, —სასულიერო დაწესებულებათ ნება აქვთ მოითხოვონ ვანდენა საეკლესიო მამულიდგან უკანონოდ მიწის მფლობელისა, მიუხედავად იმისა, შეიძინა იმან ათის წლის მფლობელობის საბუთი თუ არა, თუ-კი კრებულსა და ამ კერძო მფლობელს შორის დაეა არა ყოფილა სასამართლოში, რადგანაც ამ შემთხვევაში სასამართლოს განაჩენს, უყვე ძალაში შესულს, კანონის ძალა აქვს ამისთანა საქმეში.

რადგანაც უწმ. სინოდის სამმართველოში მრავალი ცნობანია იმის შესახებ, რომ საეკლესიო მამული კერძო კაცთ დაუჩქებიათ ბევრს ეპარქიაში, მეტადრე დასავლეთ რუსეთში, და სასულიერო უწყება დავას არ იწყებდა იმ შემთხვევაში, თუ საეკლესიო მამული ათის წლის განმავლობაში სხვის მფლობელობაში არის, მოხსენებული ცირკულიარი ავალებს ეპარქიების უფროსთ ინგლმძღვანელონ უმართებულეს სენატის გარდაწყვეტილებით და იმ შემთხვევაში, როდესაც საეკლესიო მამული ანუ უძრავი ქონება კერძო კაცების ხელშია ათის წლის განმავლობაში და სასამართლოში-კი დაეა არა ყოფილა, განკარგულება მოახდინოს, რომ იმ ეკლესიის კრებულმა, რომლის მამულიც სხვას დაუჩქებია, დაიბრუნოს ეს მამული ან დაჩქებულის ნება-ყოფლობით ან არა და სასამართლოში თავის გამოცხადებით, რომ კრებულს აღედგინოს დარღვეული უფლება მფლობელობისა და განდგენილ იქმნას საეკლესიო მამულიდგან უკანონოდ მფლობელი.

* * *

ამ ცოტა ხანში ქ. ქუთაისში მთავრობის ნება-რთებით გაიხსნება ახალი წიგნის მაღაზია ნემეცის ქუჩაზე, ბ. ნინიას სახლებში. მაღაზია სწორეთ კი დასამხარ ადგილზე იქნება მსურველთათვის.

* *

ჩვენ მივიღეთ გაზეთში გამოსაცხადებლად წერილები შემდეგ პირთაგან:

1) ვარციხის ღვთის-მშობლის ეკლ. მღვდლის ირაკლი ბაკურაძისაგან:

«მ. რ. გთხოვთ, ნება მოგეცეთ თქვენის ჟურნალის «მწყემსი»-ს შემწეობით მადლობა გამოუცხადოთ, როგორც მე, აგრეთვე რწმუნებულმა ჩემმა მრევლმაც, შემდეგ პირთ, რომელთაც შეძლებისა და გვარად შემწეობა აღმოუჩინეს თვისს ადგილობრივ ეკლესიას. სახელდობრ: კოსტანტინე ო. კაპატაძემ და მისმა მეუღლამ მარიამმა შემოსწირეს 1 რწყელი ხელოვნურათ მომზადებული ზეთით ასანთები სანთლები, ღირებული 4 მ. და 50 კ.; ნინო იესე ფახურიძის ქვრივმა შემოსწირა ტრაპეზის წინ დასაფარებელი, ღირებული 5 მ.

იმელა ამ კეთილ საქმეს სხვებიც მაჰბადენ და შეძლებისადაგვარად აღმოუჩენენ შემწეობას თავისს ღირებ ეკლესიას.

2) ზუგდიდის ჯუმის მთავარ-ანგელოზის ეკლ. მღვდლის ეგნატე ჟვანიასაგან:

«მ. რ. უმორჩილესად გთხოვთ, ადგილი მისცეთ თქვენს პატრიარქულ «მწყემსში» ამ ჩემს მცირე შენიშვნას: რწმუნებულმა ჩემდამო მრევლთაგანმა როსთო ჯაბუამ მოჰკედა სახარება, რომელიც დაუჯდა ოცი მ., ჩემმა სამრევლოთაგანმა ბახუ ჯაბუას მემკვიდრეებმა შემოსწირეს 2 ბაიხალი, ღირებული 21 მ., მარკოზ ჯიქის მემკვიდრეებმა შემოსწირეს 1 ხელი სამღვდლო საეკლესიო შესამოსელი და ორიხელი დაფარნა ფარჩისა, ღირებულნი 42 მ. ყველა ამ პირთ ღიდ მადლობას ვსწირავთ როგორც ამ ეკლესიის კრებულნი აგრეთვე მრევლნიცა.

მიღება ხელის-მოწერა 1894 წლისათვის ორ კვირულ გამოცემათა ქართულს

„მწყემსი“

რუსულ «П А С Т Ы Р Ь»-ზედ

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყობინოს სამღვდლო და საერო წოდებას ყველა განკარგულება და მოქმედება უმაღლესთა სასულიერო და საერო მართებლობათა, კონსისტორიათა და მღვდელ-მთავართა; 2) გაავრცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კითხვათა შესახებ; 3) გაავრცელოს საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ ზნეობისა და სარწმუნოებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა ზოგიერთი საეჭვო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცილებელ საჭიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცედ მათი მოვალეობის აღსრულებისათვის.

მიზანი და დანიშნულება რუსული გამოცემისა ზემოხსენებულის პროგრამის აღსრულების გარდა არის — 1) შეატყობინოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას შინაარსი შესანიშნავ და საინტერესო «მწყემსი»-ში დაბეჭდილ სტატიებისა; 2) ვააცნოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას საქართველო, ეს დაშორებული კუთხე რუსეთის იმპერიისა და საქართველოს სასულიერო და საერო წოდება ქართული გამოცემის საშუალებით გაცნოს რუსეთის სასულიერო მწერლობას და ხალხის ცხოვრებას.

ფასი ქურნალისა:

12 თვით «მწყემსი» 5 მ. | 6 თვით «მწყემსი» 3 მ.
 — „ორივე გამოცემა“ — „ორივე გამოცემა“ 4 მ.
 — „რუსული „მწყემსი“ — „რუსული „მწყემსი“ 2 მ.

სოფლის მასწავლებელთ «მწყემსი» დაეთმობათ მთელის წლით სამ მ ა ნ ე თ ა დ.

რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში ხანანაშვილების სახლებში და ვეიკოვში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

ზაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ვეიკოვში, აგრეთვე ქუთაისშიაც.

მარეშე მცხოვრებთა ქურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრესით: ВЪ Къвирилы, въ редакцію журналовъ „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

«მწყემსი»-ს ხელის მომწერლებს საჩუქრად 1894 წელში დაერიგებათ მოზრდილი მხატვრობა თამარ მეფისა. მხატვრობა წარმოადგენს იმ დროს, როდესაც შოთა რუსთველი მიართმევს თამარს თავის უკვდავ პომეას ვეფხის ტყაოსანს. ამ მხატვრობაზე იქნება დახატული თვით შოთა რუსთველი და თამარის მხლებლებიც იმ დროის ტანთ-საცმელში.

სამეცნიერო და სალიტერატურო ნახატებიანი გაზეთი

„ბებლი“

გამოვა 1894 წლიდან ყოველ კვირაში ერთხელ ერთდგან სამ თაბახამდის იმავე პროგრამით.

რედაქცია ყოველ ღონისძიებას ხმარობს გააუმჯობესოს შინაარსი და სახე გაზეთისა. ამ განზრახვით მან დაიბარა პეტერბურლიდან მრავალი საუკეთესო ცინკზე და სპილენძზე მოჭრილი მხატვრობა.

წლიურად ეღირება გაუგზავნელად შეიდი მანეთი, ხოლო გაგზავნით 8 მან. ნახევარის წლისა გაუგზავნელად სამი მან. და ათი შაურჩი, გაგზავნით ოთხი მანეთი; სამი თვისა გაუგზავნელად ორი მან. გაგზავნით სამი მან. თითო ნომერი აბაზათ.

ხელის მოწერა მიადება

ტფილისში არწუვისსეულ ქარვასლის ქართულ სახალხო სამკითხველოში და შწერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიაში, ქალაქს გარეშე ხელის მომწერნი უნდა მიიქცენ «კვალის» რედაქციაში Тифлисъ, Редакція «КВАЛИ».

რედაქტორი-გამომცემელი ან. თ-წყრუთელისა

1894 წლის იანვრიდან

გამოვა ყოველ თვეური ქართული ჟურნალი

„მოამბე“

შემდეგის პროგრამით:

I სატყუარ-კაზმული მწერლობა ორიგინალი და ნათარგმნი რუსულიდან და უცხო ენებიდან: რომანები, მოთხრობები, ამბები, ლექსები, პოემები, დრამატული თხზულებანი და სახალხო სიტყვიერების ნაწარმოები.

II ისტორია, გეოგრაფია, არქეოლოგია, ბიოგრაფია შესანიშნავის კაცებისა, საერო მეურნეობა, მართლ-მსაჯულება, შესანიშნავი სამსჯავრო პროცესები

III სასაფლო მეურნეობა: სასოფლო მეურნეობისა და მრეწველობის შესახებ სტატიები და კორესპონდენციები.

IV კნატიკა და ბიბლიოგრაფია ქართულისა, რუსულისა და უცხოეთის სალიტერატურო და სამეცნიერო თხზულებათა შესახებ.

V ქრანავა: ახალი ამბები შინაურის და უცხო ქვეყნების ცხოვრებიდან.

VI წარება.

VII განცხადებანი.

ფასი შუკნალისა გაზგავნიით:

ერთი წლით—10 მან., ექვსი თვით—6 მანეთი, სამი თვით 4 მანეთი.

ჟურნალში მონაწილეობას მიიღებენ:

აკაკი, ნ. ავალიშვილი, არაგვისპირელი, (ფსევდონიმი), ი. ბაქრაძე, კოტე ბაქრაძე, ბახანა (ფსევდონიმი) ეკ. ვაბაშვილისა, ი. გოგებაშვილი, დონიაგო (ფსევდონიმი), დუტუ მეგრელი (ფსევდონიმი), დიმიტრი ერისთავი, ვაჟა-ფშაველა (ფსევდონიმი), გრ. ეოლსკი, თავისუფალი სვანი (ფსევდონიმი), ექვ. თაყაიშვილი, გ. იოსელიანი, დ. კარიჭაშვილი, კირ. ლორთქიფანიძე, გ. მაიაშვილი (ფსევდონიმი), პროფესორი ნ. მარო, სოფრომ მაგლობლიშვილი, მე-

ველე (ფსევდონიმი), მელანია (ფსევდონიმი), პროფესორი პ. მელიქიშვილი, ი. მესხი, ნ. მთვარელიშვილი, შიო მღვიმელი (ფსევდონიმი), ა. ნანეიშვილი, ი. ნიკოლაიშვილი, ნიკო ნიკოლაძე, ე. ნინოშვილი (ფსევდონიმი), ნინო ორბელიანისა, თ. რა. ზიკაშვილი, გ. საძაგლიშვილი, პ. ჟმუკაშვილი, ნ. ურბნელი (ფსევდონიმი), ილია ფერაძე, ა. ფრონელი (ფსევდონიმი), ან. ფურცელაძე, ს. ლოლობერიძე, მ. ყაფიანი, ს. ყიფიანი, გრ. ყიფშიძე, ი. ჩიქოვანი, ცანელი (ფსევდონიმი), ანასტასია წერეთლისა, გ. წერეთელი, ილია ჭავჭავაძე, ალ. ჭიჭინაძე, ალ. ხახანაშვილი, მ. ხელთუფლიშვილი, ილია ხონელი (ფსევდონიმი), ნ. ხუდადოვი, ს. ხუნდაძე, ა. ჯაბადარი, ი. ჯაბადარი, მ. ჯანაშვილი და სხვანი.

ხელის მოწერა მიიღება თვით რედაქციაში, რომელსაც უნდა მიჰმართოს შემდეგის ადრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію грузинскаго журнала «МОАМБЭ».

ჟურნალში დასაბეჭდი წერილები და სტატიები რედაქციას სახელბაზე უნდა გამოგზავნოს. მიღებული ხელნაწერები, თუ საჭიროება მოითხოვს, ან შემოკლებული და ან შესწორებული იქმნება. ხელნაწერები, რომელიც არ დაბეჭდება, მატარებელს რედაქციაში უნდა მოაქვით ხელის თავის განმავლობაში; მერე კი კვლავ მოსთხოვენ რედაქციას. ანაკითარ მაწარმ-მწერას დაუბეჭდელ ხელნაწერებს შესასებ რედაქცია ანა ჭკის-რულობს.

პირისპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა უქმნებს გარდა, პირველ საათიდან სამ საათამდის ნაშუადღევს.

რედაქცია იმყოფება ლორის-მელიქოვის ქუჩაზედ, № 13. ადრესი ტელეგრაფებისათვის: Тифлисъ, редакція «МОАМБЭ».

რედაქტორი	გამომცემელი
ალექსანდრე ჭყონია	ნიკოლოზ დოლობერიძე

შინაპარსი: რედაქციისაგან.—ქართლ-კახეთის მთელი ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების კრებისა გამო ქალაქ თბილისში.—შედაგოგიური შენიშვნები სამრევლო სკოლის მასწავლებელთა საყურადღებოდ.—დრო გამოიცვალა.—მწარე ფიქრები.—წერილი რედაქციის მიმართ.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—განცხადებანი.

რედაქტორი და გამომცემელი დეკ. დ. ლამბაშიძე. Дов. цензурою. Кутаисъ, 14 Ноября 1893 г. Типографія редакціи (Ш. Д. Гамбашидзе) Въ Кутаисѣ, помѣщ. въ д. бр. Хаяноввиѣ на Нѣмецкой ул.